Blogi

Kansainvälinen talouspoliittinen yhteistyö murroksessa

Kansainvälinen talous, IMF | 14.12.2018 | Tiina Pessi

KIRJOITTAJA

Tiina Pessi

Onko maailmantalous muuttunut taistelutantereeksi, jolla kovasta kansallisten etujen ajamisesta on tullut prioriteetti kansainvälisen yhteistyön sijaan?

Brexit, kauppapoliittiset jännitteet tulleineen ja pakotteineen sekä Yhdysvaltojen irtautuminen kansainvälisistä sopimuksista – onko maailmantalous muuttunut taistelutantereeksi, jolla kovasta kansallisten etujen ajamisesta on tullut prioriteetti kansainvälisen yhteistyön sijaan?

Nationalisimi ja protektionismi ovat nostaneet päätään horjuttaen sääntöpohjaista kansainvälistä talousjärjestelmää ja luottamusta kansainvälisiin instituutioihin. Länsimainen käsite liberaalista demokratiasta, jossa yhteistyötä arvostetaan terveen kilpailun ohella, on ollut kriittisen tarkastelun alla etenkin Yhdysvalloissa. Miksi kansainvälinen talouspoliittinen yhteistyö on kuitenkin tärkeää juuri epävarmoina aikoina? Entä miten Suomen Pankki pyrkii vaikuttamaan kansainvälisellä kentällä?

Sääntöpohjaisessa kansainvälisessä talousjärjestelmässä yhteisesti päätetyt ja ymmärretyt lait, säännöt ja sopimukset mahdollistavat sujuvan kanssakäymisen toisten kansainvälisten toimijoiden kanssa. Sääntöpohjaisuus perustuu toisen maailmansodan jälkeen rakennettuun liberaalin demokratian malliin. Perusajatuksena on valtioiden välisen rauhan ylläpitäminen, joka on myös EU:n kulmakivi. Avoin rajat ylittävä vuoropuhelu auttaa ymmärtämään toisen valtion talouspoliittisia päätöksiä ja helpottaa valmistautumista niiden vaikutuksiin kotimaassa.

Valtioilla, joilla on samankaltaiset poliittiset tai taloudelliset intressit, on suuremmat kannustimet yhteistyöhön. Yhdessä niillä on myös suurempi painoarvo kansainvälisellä kentällä ja sitä kautta paremmat mahdollisuudet edistää yhteisiä intressejä globaalisti. EU:n ja euroalueen taloudellinen integraatio – yhteiset markkinat sekä yhteinen valuutta – on tehnyt kansallisten talouspoliittisten

toimijoiden yhteistyöstä tärkeää.

Maailmantaloutta moukaroinut finanssikriisi vauhditti EU:n sisäistä yhteistyötä entisestään etenkin pankki- ja rahoitusjärjestelmän vakautta koskevissa asioissa. Euroryhmän tuore päätös Euroopan vakausmekanismin (EVM) kehittämisestä sekä yhteisen kriisinratkaisumekanismin vahvistamisesta on tärkeä osa uudistuksia, joiden tavoitteena on ehkäistä kriisien kärjistyminen tulevaisuudessa.

Kansallisena keskuspankkina ja eurooppalaisena vaikuttajana Suomen Pankki toimii osana eurojärjestelmää. Suomen Pankille se on talouspoliittisen ja erityisesti rahapoliittisen työn kotikenttä. Kansallisten keskuspankkien asiantuntijoiden yhteistyöllä tuetaan Euroopan keskuspankin (EKP) neuvostoa, jotta sillä ylimpänä päätöksentekoelimenä on parhaat mahdolliset edellytykset päättää euroalueen rahapolitiikasta, rahoitusjärjestelmän vakaudesta, euroseteleistä ja maksujärjestelmistä. Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn on EKP:n neuvoston jäsen.

Useiden muiden eurooppalaisten yhteistyötahojen lisäksi Suomen Pankki osallistuu muun muassa EU:n talous- ja rahoitusasioiden neuvoston Ecofinin alaisuudessa toimivien talous- ja rahoituskomitean (EFC) ja talouspoliittisen komitean (EPC) työhön Brysselissä. EU:n tulevana puheenjohtajamaana heinä-joulukuussa 2019 Suomelle tulee tilaisuus nostaa ajankohtaisia ja sille tärkeitä asioita EU:n asialistalle.

Vaikka globalisaatio on vauhdittanut maailmantalouden kasvua ja kauppaa, aiempaa kytkeytyneempi maailma lisää myös riskejä, haasteita ja epävarmuutta. Siksi on tärkeää, että EU:n jäsenmailla ja euroalueen mailla on aktiivinen ja avoin dialogi myös EU:n ulkopuolisten talouksien kanssa. Kansainväliset talouspoliittiset instituutiot tarjoavat pysyvän järjestäytyneen toimintaympäristö ajatustenvaihdolle ja päätöksenteolle ja antavat sitä kautta jäsenilleen mahdollisuuden tulla kuulluksi kansainvälisessä yhteisössä. Yhteistyön avulla jaetaan myös asiantuntemusta sekä hyväksi havaittuja käytäntöjä.

Suomen Pankki osallistuu muiden kansallisten keskuspankkien tavoin aktiivisesti laajempaan kansainväliseen yhteistyöhön. Se on myös osakkaana Kansainvälisessä järjestelypankissa (BIS), jonka säännönmukaisiin kokouksiin Suomen Pankin pääjohtaja osallistuu Baselissa. Pääjohtaja edustaa Suomea Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) hallintoneuvostossa, joka on IMF:n ylin päättävä elin. IMF:n päivittäiseen työhön, kuten ongelmissa olevien maiden rahoitusohjelmista päättämiseen, Suomi osallistuu valuuttarahaston Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisen IMF:n johtokunnan jäsenen kautta. Vuodesta 2020 alkaen on Suomen vuoro edustaa Pohjoismaita ja Baltian maita IMF:n johtokunnassa, mikä lisää kansainvälisiä vaikutusmahdollisuuksia.

Kansainvälinen yhteistyö ja yhdessä sovittujen pelisääntöjen noudattaminen ovat perusedellytykset vakaalle maailmantaloudelle, kestävälle kasvulle ja sitä kautta kansalaisten

hyvinvoinnin turvaamiselle. Kuten finanssikriisi opetti, yksittäisten valtioiden politiikkatoimilla on kauaskantoiset vaikutukset. Kriisi kasvatti epäluottamusta poliittisia päättäjiä kohtaan. Maailmantalouden ja globaalien valtasuhteiden muutos, kuten nousevien talouksien painoarvon kasvaminen, Iso-Britannian pyrkimys irtautua EU-yhteistyöstä ja Trumpin ”Amerikka ensin” -politiikka, tuo lisähaasteita tämän päivän kansainväliseen toimintaympäristöön.

Kansainvälisiltä rakenteilta ja instituutioilta vaaditaan nyt muutoskykyä. Toimintatapoja tulee vahvistaa, jotta ne palvelisivat jatkossakin nopeasti kehittyvää maailmantaloutta ja jotta akuutteihin ongelmiin pystyttäisiin tarttumaan nopeasti. Keskinäisen luottamuksen rakentamisen lisäksi kansainväliseltä yhteisöltä edellytetään myös enemmän läpinäkyvyyttä, jotta ymmärrys kansainvälisen yhteistyön hyödyistä kansalaisten eduksi selkiytyisi.

Asiasanat

EKP, EU, eurojärjestelmä, globalisaatio, IMF, kansainvälinen yhteistyö, maailmantalous, Suomen Pankki, talouspolitiikka